

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

AUTORSKÁ ABECEDA

BcA. Anastasia Vrublevská

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program Design
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Grafický design

Diplomová práce

AUTORSKÁ ABECEDA

BcA. Anastasia Vrublevská

Vedoucí práce: Doc. MgA. Kristina Fišerová

Katedra designu

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

podpis autora

Ráda bych tímto vyjádřila svou velikou vděčnost Kristině Fišerové, která má realistickou, vzácnou a důležitou pro pedagoga vlastnost, vždy říct to, co je potřeba, aby se práce posunula dál, lepším směrem. Profesorovi Rostislavovi Vaňkovi za čas, který věnoval tomu, aby lidem otevíral oči vstříc jemnostem v tvarosloví liter. Mockrát děkuji Filipovi Blažkovi za konzultace, velkou vstřícnost a obrovskou pomoc. Děkuji také svým přátelům, kteří na mě nezapomněli zatímco jsem zdlouhavě kreslila písmena a podporovali mě. Rodičům za to, že vědí co je krásné. Josefovi Valvodovi, za velikou podporu a za pokládání otázek, které mi pomáhají ujasnit si své záměry.

OBSAH

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	6
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE	8
3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	12
4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	14
5. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	16
A) KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA	
B) INTERNETOVÉ ZDROJE	
6. RESUMÉ	18
7. SEZNAM PŘÍLOH	19

„Slova jsou prázdná, ale štětec na psaní zanechává stopy.“
Čínské úsloví

1 MĚ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Před třemi lety jsem vypracovala v rámci své bakalářské práce fiktivní značku piva *BEER*. Pomyslně jsem tím završila etapu svého studia značek, vizuálního stylu, brandingů a grafického řešení obalů produktů. Tato práce mi přinesla v závěru mnoho nových zkušeností v oblasti technologického zpracování, ale i v oblasti důmyslné vizuální komunikace značky, která není založena pouze na logu, ale je především založena na vlastním charakteristickém projevu, který je proměnlivý, ale zároveň si zachovává svou distinktivní tvář, jež je aplikovatelná v mnoha instancích a v neposlední řadě řešená s humorem, který, jak je známo, nakonec přiláká nejvíce pozornosti a tím pádem i zákazníků.

Téma brandingů pro mě samozřejmě vyčerpané není, avšak v rámci svého magisterského studia jsem chtěla probádat další odvětví specializace. Typografie je důležitá a omniprezentní součást grafického designu. Chtěla jsem se do hloubky začít věnovat proto právě typografii – shrnout si znovu body, podle kterých je třeba se rozhodovat, které písmo použít při plnění určitého zadání, pravidla sazby i cit pro jejich porušování, objevit světovou i českou písmařskou scénu a v neposlední řadě si vyzkoušet proces tvorby písma, jelikož podle mého názoru neexistuje lepší způsob jak vycvičit oko pro detaily, tolik důležité pro sazbu a navrhování a práci s písmem, než-li si opravdu nějaké písmo zkusit nakreslit.

Během tohoto studia jsem začala nabyté vědomosti sdílet prostřednictvím lekcí typografie, které jsem díky výtvarným kurzům *Draw Planet* v Praze, měla příležitost začít včleňovat do kurzů moderní kaligrafie, které tam vyučuji od září 2017. Kladu si za cíl zvyšování zájmu společnosti nejen o písmařství, kvůli kterému se na kurzy většina lidí hlásí, ale i tisková písma, jejich historii a současnost, jelikož jsem toho názoru, že se ještě stále setkáváme s užitím mnoha pirátských verzí fontů bez české diakritiky nebo s užitím písem nekvalitně a nekusně provedených, bez náležité podpory. Doufám, že pokud rozšířím co nejvíce povědomí o tom, jak by mělo vypadat užívání písem, kde je najít a kolik práce jde do jejich realizace, aby bylo patrné, že jejich cena je oprávněná, začne se společnost snažit o jeho naplňování. Druhým důvodem proč jsem souhlasila vést kurz

kaligrafie, je mé osobní zdokonalování se v psaní skriptů, jejich poznávání a získávání cenné praxe při práci s lidmi. Přesvědčila jsem se totiž na základě vlastní zkušenosti, že pokud se snažíme někoho něco naučit a něco vysvětlit, naučíme se mnohem více a porozumíme tématu ještě hlouběji, než-li v případě, kdy se tomu věnujeme sami.

Kromě malých děl, které vykonávám v rámci tréninku psaní jsem realizovala logo pro surfařskou reality show na televizi Prima COOL *Cool Wave OPEN 2018*, jež mělo mít nádech surfařské pohodové subkultury mladých bezstarostných lidí, obsahovat švih a balanc, které jsou při surfování nezbytné¹. Dále jsem realizovala chodbu (a výzdobu jedné učebny) v karlínském sídle výtvarných kurzů *Draw Planet* v Praze, kde bylo potřeba namalovat nápisy a čísla jednotlivých ateliérů pro snadnější orientaci.² Abecedy, které jsem dosud nakreslila, by se daly zařadit pouze do tzv. pixel fontů. Jsou to písma *Osmibitová textura*³ a *Polska jutra*⁴. Dále jsem se v průběhu svého studia intenzivněji věnovala i typografickým kompozicím z písem již existujících, kdy jsem se snažila nacházet nové formy v různých světelných efektech, například stínech, které vystřižená z papíru písmena vrhaly při různých způsobech nasvícení⁵ anebo jsem se snažila využívat významotvorného potenciálu propletení tvarů liter, při tvorbě vizuálního stylu na obchod pro dospělé⁶. Zkušenosti nabyté tvorbou typografických kompozic a specifický výtvarný jazyk, který má styčné body se sarkastickým, internetem inspirovaným vapour wave stylem, jsem zúročila při tvorbě praktické části diplomové práce.

¹viz Příloha č. 1

²viz Příloha č. 2

³viz Příloha č. 3

⁴viz Příloha č. 4

⁵viz Příloha č. 5

⁶viz Příloha č. 6

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

V průběhu svého studia typografie jsem pochopila, že pokud se chci ještě něčemu přiučit, měla bych si vyzkoušet design písma. Vybrousit vlastní tvary k dokonalosti, vyvažovat optické poměry, promýšlet stínování jednotlivých tahů a řešit metriku a kerning znaků ve vlastní abecedě, kterou pak užít v sazbě. Otázkou bylo pouze to, jaké písmo nakreslit a proč. Lákaly mě dvě možnosti: první z nich bylo vydat se cestou písma, jež by vycházelo z kaligraficky psané širokým hrotem pera předlohy, které jsem objevila v učebnici paleografie *PhDr. Jaroslava Kašpara, CSc.*, především mě zajímal švabach (pololomené písmo), který byl na českém území značně rozšířen až do roku 1775, kdy pak splynul a byl nahrazen německými novogotickými písmi⁷ anebo další goticko-humanistické písmo z konce 15. století. Druhou a náročnější možností bylo pokusit se o vytvoření písma vycházejícího z titulního nápisu Lidových novin mezi lety 1924–1945⁸, jehož autorem pravděpodobně byl Jaroslav Benda⁹. Navzdory tomu, že by mi průnik do tajů tvorby písma dovolila i první možnost, zvolila jsem si vzhledem ke kulturně-historickému významu Lidových novin možnost druhou.

Lidové noviny vznikly v Brně na popud právníka Adolfa Stránského, sjednocením olomouckého časopisu *Pozor a Moravských listů*¹⁰. Kladl si za cíl hlásat mladočeské myšlení na Moravě, která dávala přednost konzervativní politice *staročechů*¹¹. Noviny se zabývaly především politickým děním a byly užívány jako nástroj ovlivnění veřejného mínění, ale jejich velkou součástí byla zároveň kulturní rubrika, do které začaly přispívat *inspirovány šéfredaktorem Arnoštem Heinrichem*¹² postupně osobnosti jako Eduard Bass (1888–1946), Karel Poláček (1892–1945), Leoš Janáček (1854–1928), Viktor Dyk (1877–1931), S. K. Neumann (1875–1947), Rudolf Těsnohlídek (1882–1928), Antonín Sova (1864–1928), Fráňa Šrámek (1877–1952), František Gellner (1881–1914), Karel Toman (1877–1946), ale též oba bratři Čapkové, s nimiž je spojována nejslavnější éra Lidových novin.¹³ Prodemokratické, prvorepublikové

⁷ KAŠPAR, Jaroslav. *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím*. 3. přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, 1987.

⁸ Příloha č. 7

⁹ CIUPKOVÁ, Petra. *Eduard Milén. Novinová, knižní a časopisecká tvorba 1919–1949*. Brno, 2016. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Seminář dějin umění. Vedoucí práce PhDr. Alena POMAJZLOVÁ, Ph.D.

¹⁰ JANÁČKOVÁ, Libuše. *Leoš Janáček a Lidové noviny*. Příspěvek ke vzájemným vztahům skladatele a významného brněnského deníku. Brno, 2009. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Mgr. Jiří ZAHRÁDKA, Ph.D.

¹¹ ibidem

¹² ibidem

¹³ ibidem

noviny, které se staly hlavním listem české inteligence, zažily po nástupu fašismu zlé období. Redakce byla obsazena fašistickými činiteli a vše, co bylo otištěno prošlo silnou cenzurou. Mnoho z tvůrců Lidových novin bylo nuceno emigrovat nebo bylo zatčeno a deportováno či popraveno. Ti, kteří přežili se ale nezpronevěřili svému přesvědčení a bojovali dále za demokracii¹⁴. Po konci 2. světové války nesmí již vycházet noviny, které sloužily nacistickému protektorátu, ale Eduardovi Bassovi a Ferdinandovi Peroutkovi se podaří navázat na Lidové noviny z předválečné doby, pod názvem *Svobodné noviny*^{15,16}, ve stejné grafické úpravě. Svobodné noviny se však názorově rozcházejí s komunistickým režimem, který činí veliký nátlak, až Ferdinand Peroutka emigruje, lidé s ním spojení deportováni do bolševických koncentračních táborů a noviny opět začnou sloužit vládnoucí straně. Navíc se zadluží a jejich vydávání se roku 1952 zastaví. Vydávání má být obnoveno za uvolněné atmosféry před rokem 1968, avšak tento záměr nedejde naplnění, kvůli sovětské okupaci a následné normalizaci. V roce 1987 se však rozhodne Václav Havel, Ladislav Lis a Jiří Ruml, že budou vydávat pod sjednocujícím názvem Lidových novin, semizdatový list hlásající myšlenky Charty 77.¹⁷ Po Sametové revoluci se Lidové noviny staly postupně znovu pravidelným denníkem, jedním z nejpopulárnějších v České republice. Z historie Lidových novin je patrné, že se staly symbolem nezávislého tisku, prodemokratického snažení a neodmyslitelná součást české kultury. Přispívali do nich literární osobnosti, o kterých se nyní učí ve škole jako o hrdinech. Je škoda, že je jejich odkaz dnes spíše pokažen konotací s jejich vlastnictvím, která je pro mnohé problematická z toho důvodu, že mediální společnost MAFRA, a. s., jejíž součástí Lidové noviny jsou, se nachází pod koncernem AGROFERT¹⁸, který vlastní současný trestně stíhaný český premiér Andrej Babiš, což může být považováno za vážné ovlivňování veřejného mínění v jeho prospěch.

Nicméně v dobách, v nichž byly Lidové noviny ověnčeny titulním nápisem, o který mi jde¹⁹, je list prestižní a na vrcholu své slávy. Cílem mé práce je tedy zčásti oslavit toto období a dílo redaktorů tehdejších Lidových novin. Roku 1921 byl grafickou úpravou listu jmenován *Eduard Milén*.²⁰ Avšak

¹⁴ Historie Lidových novin v obrazech. In *Lidové noviny*, 2005. Dostupné z: <<http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>>

¹⁵ ibidem

¹⁶ viz Příloha č. 8

¹⁷ Historie Lidových novin v obrazech. In *Lidové noviny*, 2005. Dostupné z: <<http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>>

¹⁸ Babišův Agrofert převzal vydavatelství MAFRA, kam spadá i iDNES.cz. In *iDNES*, 2013. <https://ekonomika.idnes.cz/andrej-babis-prevzal-vydavatelstvi-mafra-f1q-/ekoakcie.aspx?c=A131009_210158_ekoakcie_ven>

¹⁹ viz Příloha č. 7

zdá se, že měl na svědomí spíše celkovou podobu, zatímco autorem návrhu samotného titulního nápisu, logotypu *Lidové noviny*, byl někdo jiný. Z diplomové práce Petry Ciupkové, která podrobněji zkoumá novinovou tvorbu E. Miléna²¹ jsem se dověděla, že *Lidové noviny* byly provázeny v jejich počátcích technickými nesnázemi při výrobě. V dopisu E. Bassovi A. Heinrich píše: „*Jak už to u nás je, nedostal jsem ani ten sázecí stroj (ani nový, ani starý) ani to titulkové písmo. Milén si v cizí tiskárně něco vypůjčil a s tím to smolí jak to jde.*“ Dále P. Ciupková pokračuje výčtem změn, které E. Milén prosadil, jako je zrušení oddělování sloupečků liniemi, teček za nadpisy nebo velkých křiklavých titulků, které byly nahrazeny řádným dodržováním místa pro jednotlivé rubriky pro dosažení maximálního estetického účinku. Pak dodává, že *Heinrichovu představu Milén dokáže naplnit, a že kromě titulního nadpisu, který byl zadán Jaroslavovi Bendovi, vytváří novinám jejich novou konzistentní grafickou podobu.*²² Zdrojem autorčina tvrzení, že byl titulní nadpis zadán Jaroslavovi Bendovi je kniha *Dnes a zítra: K padesátce Lidových novin* od autora Bedřicha Golombeka.²³ Avšak pokud bych se hned domnívala, že byl právě J. Benda autorem nadpisu, o který mám zájem, bylo by to problematické z toho hlediska, že se mohlo jednat o nápis jiný, jelikož Bedřich Golombek svoje vzpomínky nedatuje a neprovází je obrazovým materiálem. Milén se totiž stal redaktorem již v roce 1921 a to byl logotyp *Lidových novin* dosti odlišný. Chybí nám výrazně zašpičatělé serify a charakteristická čárka nad *É*.²⁴ Avšak, na druhou stranu, právě výrazná diakritika, jako čárka nad *É*, by mohla poukazovat na Bendovo autorství. Proto jsem pokračovala v bádání. Nakonec jsem našla potvrzení o Bendově autorství v knize Jiřího Pernese *Svět Lidových novin 1893–1993*, vydané k stoletému výročí vzniku *Lidových novin*. J. Pernes k tomuto tématu píše: „*Také první strana měla svůj stabilní vzhled a pořádek. Zpracování návrhu jejího záhlaví a tím také záhlaví celého listu svěřil v roce 1924 po dlouhých úvahách Jaroslavovi Bendovi, kterého omezil jen požadavkem, aby použil písma ležatého a bez ozdob.*“²⁵; zatímco toto tvrzení prokládá obrazovou ukázkou titulku.²⁶

²⁰ CIUPKOVÁ, Petra. *Eduard Milén. Novinová, knižní a časopisecká tvorba 1919–1949*. Brno, 2016. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Seminář dějin umění. Vedoucí práce PhDr. Alena POMAŽLOVÁ, Ph.D.

²¹ CIUPKOVÁ, Petra. *Eduard Milén. Novinová, knižní a časopisecká tvorba 1919–1949*. Brno, 2016. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Seminář dějin umění. Vedoucí práce PhDr. Alena POMAŽLOVÁ, Ph.D.

²² ibidem

²³ GOLOMBEK, Bedřich. *Dnes a zítra: k padesátce Lidových novin*. Brno: Lidové noviny, 1944. 255 s. Knihovna Lidových novin; Roč. VIII. Sv. 6. Čís. 29-34.

²⁴ viz Příloha č. 9

²⁵ PERNES, Jiří a RUML, Jiří. *Svět Lidových novin 1893-1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny ve spolupráci s NLN, 1993. 143 s.

ISBN 80-7106-056-9.

Jaroslav Benda (1882–1970) a jeho odkaz se nyní těší nebývalému zájmu. Jeho celoživotní tvorba v oblasti typografie se dočkala v roce 2017 shrnutí na výstavě knižních obálek navržených Jaroslavem Bendou v galerii Vysoké školy uměleckoprůmyslové a v obrazové publikaci *Benda a písmo*²⁷, jejíž editorka Petra Dočekalová nyní připravuje spolu s kolegy Radkem Sidunem a Tomášem Brousilem další knížku o Bendově tvorbě. To, co je na Bendově práci pro mě nejzajímavější, je jeho snaha o akcentování tvarotvornosti kaligrafického nástroje, plochého pera, v tiskovém písmu. V nadpise, který vytvořil pro záhlaví Lidových novin se s touto tendencí možná setkáváme u písmene „O“, jehož osa stínování je hodně nakloněná.²⁸ Druhým prvkem, který mě na nadpise zaujal, a který jsem se také rozhodla zúročit ve své práci, je zainkorporované diakritické znaménko. O Bendovi a jeho kolezích V. H. Brunnerovi a F. Kyselovi se píše²⁹, že usilovali o vytvoření písma ryze českého, národního. Dá se říct, že tuto snahu odstartoval Vojtěch Preissig, který byl přesvědčen, že cesta k národnímu českému písmu musí vést skrze jedinou ryze českou specifickou záležitost – českou diakritiku. Z Bendovy tvorby je patrná snaha o organické a funkční začleňování české diakritiky³⁰, která by mohla být aplikována i v nápise Lidové noviny v litéře Ě. Třetí věcí, co mě zaujalo na nadpise byly serify, které jsou velice prominentní a organické a dokonce mi připomínají chápavý tvar zakončení sloního chobotu, který dodává písmu extravagantní charakter.

Cílem mojí práce bylo tedy vytvoření titulkového písma, inspirovaného nápísem v záhlaví Lidových novin z dob jejich největší slávy a demonstrace jeho užití na různých příkladech.

²⁶ viz Příloha č. 10

²⁷ DOČEKALOVÁ, Petra, ed. *Benda a písmo: 1900-1969*. Druhé revidované vydání. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2017. 111 stran. ISBN 978-80-87989-43-2.

²⁸ viz Příloha č. 11

²⁹ VICHNAR, Jindřich a RAMBOUSEK, Antonín. *Původní československá typografická písma*. 1. vyd. Praha: Min. kultury ČSR, 1972. 86, [1] s. CNB 000439368

³⁰ BENDA, Jaroslav. *Písmo a nápis: výklad a ukázky účelné práce písmové*. [Berlín: Heintze & Blaukertz, 1937]. [14] s.

3 PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

Nejprve jsem z existujícího nápisu, který kurzívou je, musela dostat představu, jak by písmo vypadalo, kdyby bylo v základním, nekurzivním řezu. Narovнала jsem proto scan nápisu v Adobe Photoshop mechanicky, ale se snahou zachovat světlost písma tak, aby byly dřívky kolmo na účaří. Poté jsem rozdělila nápis na jednotlivé litery a ty použila jako vzorový podklad do programu *Glyphs*. Nejprve jsem začala písmenem N. Po nakreslení této litery se ukázalo, že přestože jsem měla předlohu, nebylo zcela jasné, která miniaturní rozhodnutí je třeba udělat. Bitmapový scan detaily zkre-sljuje, proto není vidět, jaký má být výsledný exatní vektorový tvar. Zvlášt se toto týkalo serifů a zkrouceného dolního výběžku diagonálního tahu. Definovala jsem si ho tedy podle svého uvážení a pokračovala tím pádem dále bez předloh. Nedá se tedy říct, že se jedná o digitalizaci písma. Spíše se jedná o svobodnou variaci na téma. Občas jsem do předloh nahlížela kvůli ověřování, zda jsem stále konzistentní. Nakonec ale vzniká písmo mnohem světlejší a s uměřenějšími serify.

Oldřich Menhart ve publikaci *Tvorba písma typografického* popisuje práci písmaře takto: „(...) musí postupovati uvážene, vykonat dostatek přípravných studií, pracovat tvrdě a trpělivě a sbírat všechny dosažené zkušenosti. Písmo je výsledkem mnoha pokusů střádaných po dlouhou dobu, pozorování a přemýšlení. (...) ocenit výsledek – 120 drobných písmových znaků, které všechny byly utvořeny tak, aby dokonale harmonovaly ve všech nejrůznějších kombinacích, daných jejich střídáním v sazbě.“³¹ Z toho mi plyne, že práce na písmu je práce soustavná a dlouhá, která se nedá uspěchat. Musela jsem však v jednu chvíli od přidávání dalších znaků, cizelování tvarů, poměrů mezi literami a mezipísmenných mezer upustit, abych odevzdala svou práci a její prezentaci včas a ukončila studium v řádném termínu.

Následovala část koncipování způsobu, jak nejlépe písmo ukázat a prezentovat jeho využití. Výsledkem nejsou ani zdaleka tyto *drobné písmové znaky, které všechny byly utvořeny k nejvyššímu souladu*, jež popisuje Menhart. Uvědomila jsem si, že charakter mého písma, které vychází z logotypu ani nemůže být knižní – je to spíše písmo akcidenční, proto jsem se rozhodla s ním tak i zacházet. Zároveň mi výsledek mé práce svou povahou připomínal něco dráždivého, citlivého a kýčovitého, organického a zároveň neskutečně umělého. Na základě těchto úvah jsem se rozhodla, že s ním vytvořím sérii typografických kompozic, ve kterých se tyto jeho vlastnosti

³¹ MENHART, Oldřich. *Tvorba typografického písma: pomocná kniha pro školy grafické a pro prům. školy výtvarného směru*. 1. vyd. Praha: SPN, 1958. 188 s. Učebnice odborných škol.

budou projevovat nejvíce, budou barevné, citlivé, organických tvarů a zároveň syntetizující. Tyto typografické kompozice jsem tvořila tím způsobem, že jsem si nejdříve zvolila barevný klíč gradientu a vybrala třípísmenné zkratky s letmým nebo žádným významem. Byly to AQV, LID, VUR, AIR, SNC, GEO, MXL, RAJ. Písmena jsem různým způsobem v pomyslném izometrickém prostoru natáčela a dokreslila jim stěny, poté jsem je propletla, abych docílila prostorového optického zmatení a obarvila v předem určená barevnosti. Z těchto kompozic vzniknou plakáty a katalog. Vazba katalogu bude vytvořena pouze důmyslným proříznutím formátu B1 rozděleného na osminy, v jeho dvou čtvrtinách podélně uprostřed a následným složením.

Jako další užití vzhledem k vlastnostem písma, které se na dlouhé texty nehodí, pro ukázkou toho, jak se chová v sazbě, mě napadlo vysázet krátké básně. Na dobré básně je ale povaha písma příliš kýčovitá, proto jsem zvolila cestu konceptuální básnické sbírky. Našla jsem na internetové stránce *prani-pranicka.cz*,³² velikou zásobu prvoplánových veršů k narozeninám, jež se staly v devadesátých letech na nedlouho kulturním fenoménem. Tyto jsem použila k sestavení básnické sbírky, která bude vytištěna na pozlacený perleťový papír, křiklavými barvami a svázána růžovou mašlí.

Nechtěla jsem však zůstat pouze u humorných záležitostí, proto jako třetí formu prezentace volím klasický specimen písma, který prezentuje na několika stranách v sešitové vazbě, všechny znaky, jejich detaily a ilustruje proces tvorby.

³² Přání k narozeninám. In *Přání – přáníčka. Letem.cz., 2008–2018*. Dostupné z: <<https://www.prani-pranicka.cz/prani-k-narozeninam/>>

4 POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Zatím je v abecedě pouze plná sada znaků pro sazbu verzálkami ve dvou řezech: regular a italic. V budoucnu plánuji doplnit sadu zcela podle požadků jazyků západní a střední Evropy. Jejich tvary jsou řešeny podle nejrozličnějších předloh, nejen dle existujícího nápisu. Tvarosloví jsem čerpala z mnoha zdrojů, ve kterých jsem našla abecedy s podobným stínováním a jinými podobnými charakteristickými prvky.³³

Pakliže tvar písmene nevycházela z písmen již nakreslených, začínala jsem skicou, ve které jsem zkoumala různé možnosti.³⁴ Písmeno *N* sloužilo od počátku jako směrnice a bylo navrženo jako první. Pro oblé tvary sloužilo jako směrnice písmeno *O*. Mírně prohnuté serify s náběhem z písmene *N*, jsem do programu *Glyphs* vložila jako opakující se element, jehož výskyt v ostatních literách se dal snadno automatizovat, ale i upravovat individuálně. Většina písmen s rovnými dříky proto vznikala bez větších komplikací. U litery *F*, jsem z důvodu vybalancování jejího těžiště posunula horizontální tah nepatrně níž, než je u litery *E*. Výběžek z litery *N* jsem se rozhodla opakovat i u *M*, *V* i *A*. Snažila jsem se ho opakovat i v chvostu písmene *J*, který jsem kvůli lepší korespondenci v sazbě, protáhla pod účaří. Bříška liter *B*, *P*, *R* a *D* jsou kapsovitá, s těžištěm stínování posunutým dolů, aby opakovala princip stínování, který se objevuje v předloze.³⁵ Nejdříve křivka bříška vycházela hodně z účaří nahoře i dole, později jsem od toho upustila. V původní verzi byly oblé tvary *S*, *C* a *G* zakončeny serifovitým výběžkem, avšak u *C* a *G* rušil v sazbě svou tmavostí, načež ho bylo nutné změnit do štetcovitějšího charakteru,³⁶ podobně tento problém řešila Nina Stössinger ve

³³Výroční zpráva Ústředního spolku pomocníků knihtiskařských a písmolijekých v Čechách.

Typografická Beseda v Praze: Správní rok 1926. Praha: Typografická Beseda, [1927]. 96 s.

Výroční zpráva Ústředního spolku pomocníků knihtiskařských a písmolijekých v Čechách.

Typografická beseda v Praze: Správní rok 1925. Praha: Typografická beseda, 1926. 92 s.

Výroční zpráva Ústředního spolku knihtiskařů a písmolijců v Čechách. Typografická Beseda v Praze za rok 1911: Stručný historický nástin vývoje organizace typografické od r. 1862 do jubilejního roku 1912. Praha: Ústřední spolek, 1912. 1 sv. (nestr.).

Výroční zpráva Ústředního spolku knihtiskařů a písmolijců v Čechách. Typografická Beseda v Praze za rok 1913. Praha: Ústřední spolek, 1914. 31 s.

HLAVSA, Oldřich. Typografická písma latinková. 2., dopln. a upr. vyd. Praha: SNTL, 1960. 494 s.

Řada polygrafické literatury.

BABÁK, Petr et al. 9010. Praha: BiggBoss, 2015. 286 stran. ISBN 978-80-906019-5-6.

MUZIKA, František. Krásné písmo ve vývoji latinky. 2 díl. 2., rev. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963. 2 sv. (677, 666 s.). Výtvarné umění. Technika a řemeslo; sv. 11.

³⁴ viz Příloha č. 12

³⁵ viz Příloha č. 14

³⁶ viz Příloha č. 13

svém písmu Mica.³⁷ Dále bylo třeba dosti upravovat světlost chvostu písmene Q. Další problematickou literou bylo písmeno U, které jsem nakonec zakončila rovným dříkem, avšak nyní je vidno, že je stále nedostatek světla v napojení. Základní metrika písma byla nastavena na hodnotu 20 a posléze upravována dle jednotlivých tvarů písmen, avšak přesto jsem pro sazbu básnické sbírky musela vytvořit kerningové páry. Naštěstí program *Glyphs* disponuje funkcí rychlého exportu fontů, který se dá důmyslně propojit s *Adobe InDesign* díky složce Document Fonts, ze které má InDesignový soubor tendenci si brát písma pokud je se složkou Document Fonts v nadřazené složce. To znamená, že jakákoliv změna v *Glyphs* se mi automaticky objevovala v *InDesignu* při novém exportu, aniž bych si musela instalovat písmo do *Knihy písem* v operačním systému. Jako poslední jsem přidávala diakritiku a interpunkci, jež se v *Glyphs* uchytává na tzv. kotvy nad jednotlivými literami. Háček, čárka a kroužek se tedy kreslí zvlášť a poté se generuje nad potřebná písmena automaticky. U litery É jsem však vytvořila alternativní znak s čárkou zainkorporovanou do litery.

Lidno je akcidenční písmo, jehož tvary jsou excentričtější, než tvary běžného, umírněného a dobře čitelného chlebového písma. Je inspirováno nápisem ze záhlaví Lidových novin za dob jejich největší slávy, jehož autorem je pravděpodobně Jaroslav Benda. Nešlo tu toliko o čitelnost, špíše šlo o získání představy, jak by abeceda vypadala celá. Chtěla bych tím oslavit tvorbu renomovaných redaktorů slavných novin, vzdát čest jejich památce a vyzdvihnout důležitost nezávislého tisku. *Lidno* je dalším ze skupiny drzých, citlivých a kýčovitých písem, které je kresleno s láskou k extravagantním tvarům, a které se dá užít například k propagaci současných kulturních akcí nebo na obaly publikací s nimi souvisejících. Stejně jako původní nápis, není *Lidno* úplně produktem dobového slohu, ve které vzniká a ani nezrcadlí nějaký trend. Je šmrncovní vlastním, zvláštním způsobem a proto bude vždy poutat pozornost.

³⁷ Mica – Nina Stössinger. In *TypeMedia 2014*. Dostupné z: <<http://typemedia2014.com/mica>>

5 POUŽITÁ LITERATURA

A KNIŽNÍ A PERIODICKÁ LITERATURA

1. KAŠPAR, Jaroslav. *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím*. 3. přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, 1987.
2. CIUPKOVÁ, Petra. *Eduard Milén. Novinová, knižní a časopisecká tvorba 1919–1949*. Brno, 2016. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Seminář dějin umění. Vedoucí práce PhDr. Alena POMAJZLOVÁ, Ph.D.
3. JANÁČKOVÁ, Libuše. *Leoš Janáček a Lidové noviny*. Příspěvek ke vzájemným vztahům skladatele a významného brněnského deníku. Brno, 2009. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita. Filosofická fakulta. Ústav hudební vědy. Vedoucí práce Mgr. Jiří ZHRÁDKA, Ph.D.
4. PERNES, Jiří a RUML, Jiří. *Svět Lidových novin 1893-1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny ve spolupráci s NLN, 1993. 143 s. ISBN 80-7106-056-9.
5. GOLOMBEK, Bedřich. *Dnes a zítra: k padesátce Lidových novin*. Brno: Lidové noviny, 1944. 255 s. Knihovna Lidových Novin; Roč. VIII. Sv. 6. Čís. 29-34.
6. DOČEKALOVÁ, Petra. *Benda a písmo: 1900-1969*. Druhé revidované vydání. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2017. 111 stran. ISBN 978-80-87989-43-2.
7. VICHNAR, Jindřich a RAMBOUSEK, Antonín. *Původní československá typografická písma*. 1. vyd. Praha: Min. kultury ČSR, 1972. 86, [1] s.
8. FABEL, Karel. *Současná typografie*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1981. 71 s. Soudobé české umění.
9. *Výroční zpráva Ústředního spolku pomocníků knihtiskařských a písmolijekých v Čechách*. Typografická Beseda v Praze: Správní rok 1926. Praha: Typografická Beseda, [1927]. 96 s.
10. *Výroční zpráva Ústředního spolku pomocníků knihtiskařských a písmolijekých v Čechách*. Typografická beseda v Praze: Správní rok 1925. Praha: Typografická beseda, 1926. 92 s.
11. *Výroční zpráva Ústředního spolku knihtiskařů a písmolijců v Čechách*. Typografická Beseda v Praze za rok 1911: Stručný historický nástin vývoje organisace typografické od r. 1862 do jubilejního roku 1912. Praha: Ústřední spolek, 1912. 1 sv. (nestr.).

12. *Výroční zpráva Ústředního spolku knihtiskařů a písmolijců v Čechách.* Typografická Beseda v Praze za rok 1913. Praha: Ústřední spolek, 1914. 31 s.
14. BABÁK, Petr et al. 9010. Praha: BiggBoss, 2015. 286 stran. ISBN 978-80-906019-5-6.
17. MUZIKA, František. *Krásné písmo ve vývoji latinky. 1 díl. 2., rev. vyd.* Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963. 2 sv. (677, 666 s.). Výtvarné umění. Technika a řemeslo; sv. 11.
18. MUZIKA, František. *Krásné písmo ve vývoji latinky. 2 díl. 2., rev. vyd.* Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963. 2 sv. (677, 666 s.). Výtvarné umění. Technika a řemeslo; sv. 11.
19. BENDA, Jaroslav. *Písmo a nápis: výklad a ukázky účelné práce písmové.* [Berlín: Heintze & Blanckertz, 1937]. [14] s.

B INTERNETOVÉ ZDROJE

1. Mica – Nina Stössinger. In TypeMedia 2014. Dostupné z: <<http://typemedia2014.com/mica>>
2. Přání k narozeninám. In Přání – přáníčka. Letem.cz., 2008–2018. Dostupné z: <<https://www.prani-pranicka.cz/prani-k-narozeninam/>>
3. Historie Lidových novin v obrazech. In Lidové noviny, 2005. Dostupné z: <<http://data.lidovky.cz/g/lidovky/lidovenoviny.htm>>
4. Babišův Agrofert převzal vydavatelství MAFRA, kam spadá i iDNES. cz. In iDNES, 2013. <https://ekonomika.idnes.cz/andrej-babis-prevzal-vydavatelstvi-mafra-f1q-/ekoakcie.aspx?c=A131009_210158_ekoakcie_ven>

6 RESUME

Lidno is a display typeface the design of which is more eccentric than that of the relatively more restrained body text typefaces. It's just another cheeky typeface designed with love for extravagant shapes. It is inspired and created as a tribute to a particular headline typeface of *Lidové noviny* newspaper, appearing from 1924 to 1945. The headline was not really a product of the style of that age, nor it was trendy at that time. It was still drawn in classical serif manner, but it was chic and eye-catching in its own way, and it has a cultural and historical importance to the Czech Republic. Among editors-in-chief of the newspaper, during those years, were foremost Czech intellectuals such as *Eduard Bass* or *Ferdinand Peroutka*; their paper gained a great influence. Presumable author of the headline is the renowned Czech typeface designer *Jaroslav Benda*.

7 SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

Příloha č. 1

Cool Wave OPEN 2018 logotyp

Příloha č. 2

Chodba a učebna Draw Planet v Zircon Office House v Praze na Křižíkově

Příloha č. 3

Písmo *Osmibitová textura*

Příloha č. 4

Písmo Polska Jutra

Příloha č. 5

Typografické kompozice z roku 2016

Příloha č. 6

Design obchodu pro dospělé *TO*, vypracovaný v minulém semestru v rámci úkolu *Písmo a jeho užití*

Příloha č. 7

Záhloví *Lidových novin* z let 1924–1945

Příloha č. 8

Svobodné noviny

Příloha č. 9

Lidové noviny z roku 1921

Příloha č. 10

Strana z Pernesovy publikace *Svět Lidových novin 1893–1993*

Příloha č. 11

Osa stínování litery O ve srovnání s jinými písmi

Příloha č. 12

Skici

Příloha č. 13

Vývoj písma

Příloha č. 14
Srovnání liter z předlohy s literami B, R, D, a P

Příloha č. 15
Doposud nakreslené znaky

Příloha č. 16
Typografické kompozice I.

Příloha č. 17
Typografické kompozice II.

Příloha č. 18
Konceptuální básnická sbírka

Příloha č. 19
Specimanová brožura, náhled dvojstránek

Příloha č. 20
Bendova diakritika, plochým perem psané *O*

Příloha č. 1

Cool Wave OPEN 2018 logotyp

zdroj: Media Guru <http://www.mediaguru.cz/clanky/2018/01/fuse-a-prima-cool-chystaji-reality-show-z-prostredi-surfingu/>.png

Příloha č. 2

Chodba a učebna Draw Planet v Zircon Office House v Praze na Křižíkově
fotografie vlastní

Příloha č. 3

Písmo *Osmibitová textura*

fotografie vlastní

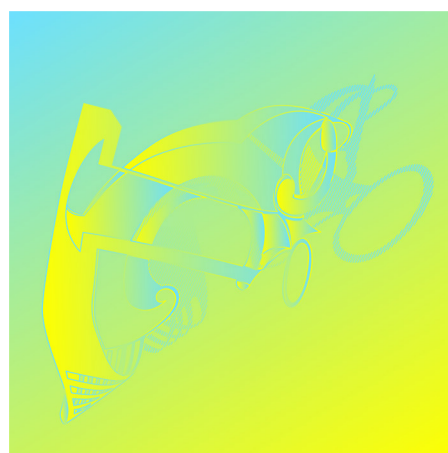
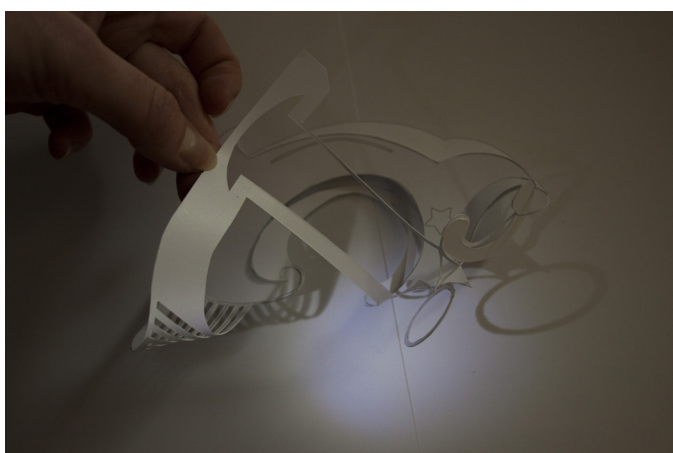
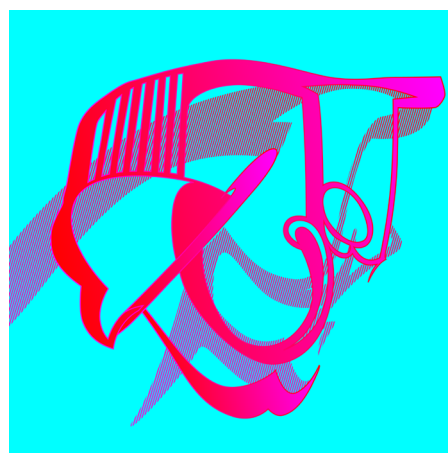
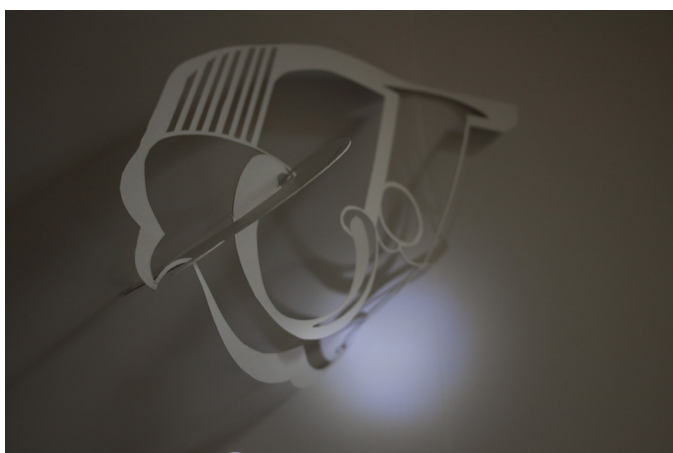
Příloha č. 4

Písmo *Polska jutra*
fotografie vlastní

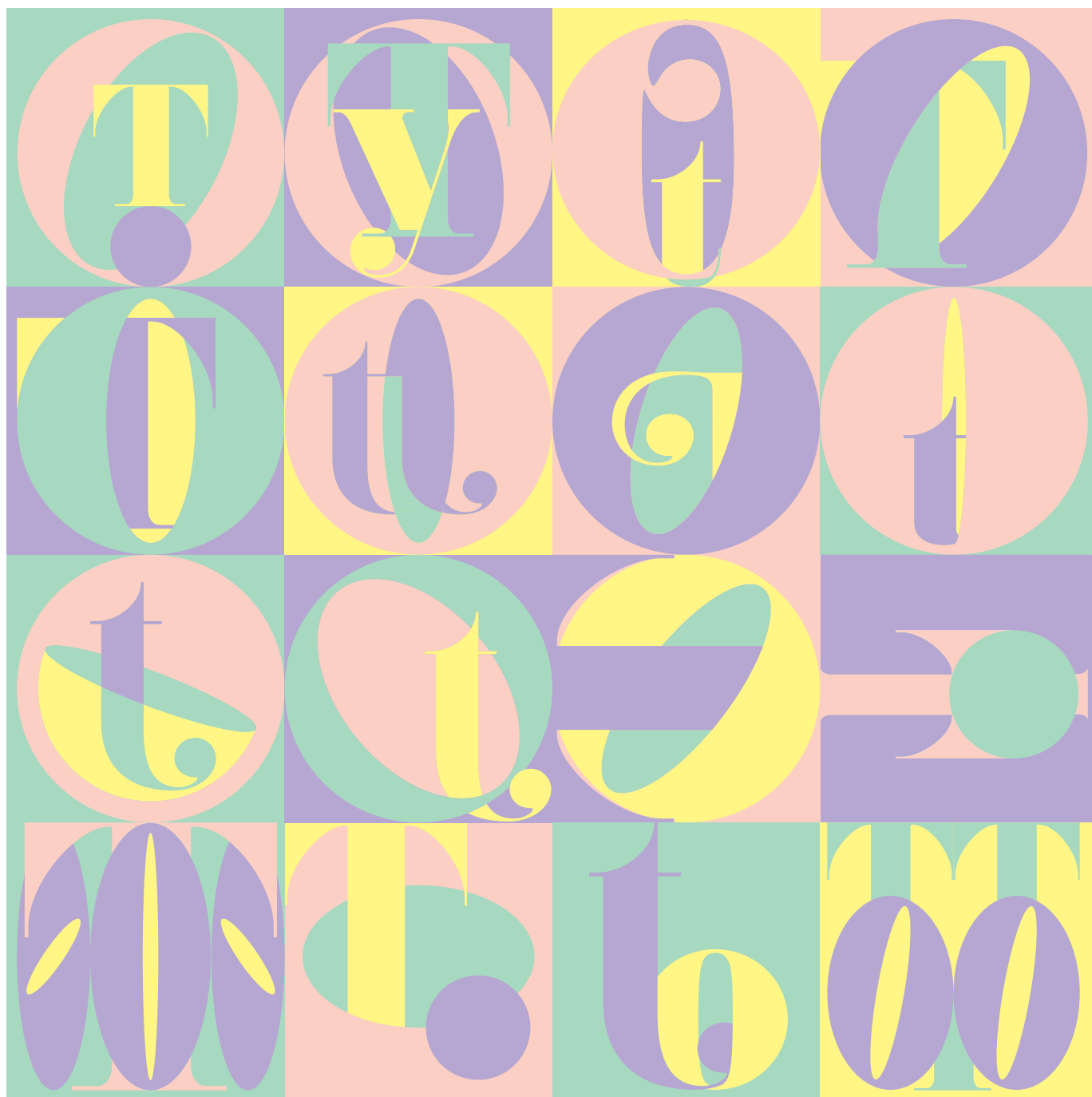
Příloha č. 5

Typografické kompozice z roku 2016
fotografie vlastní

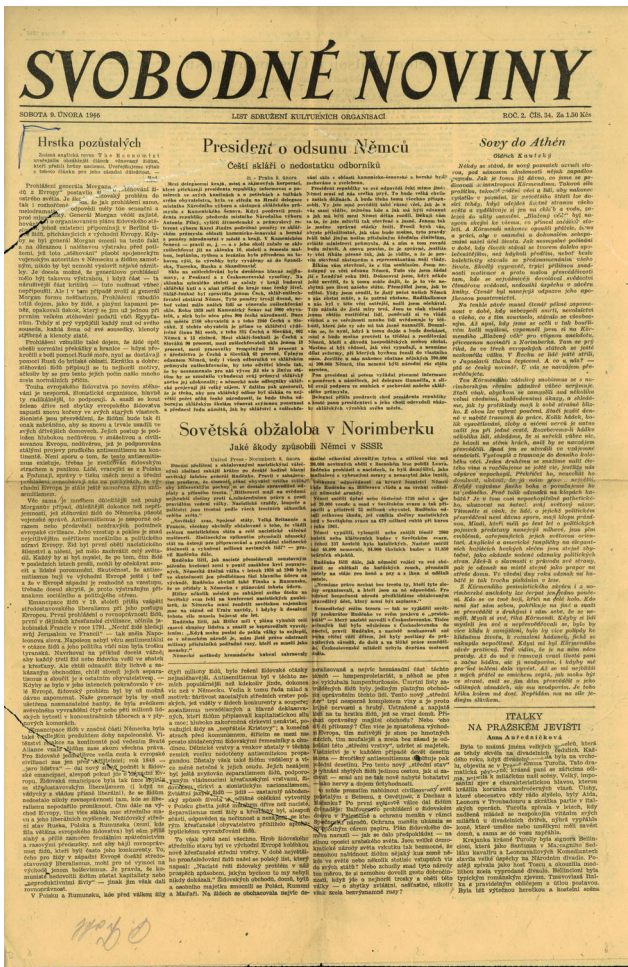
Příloha č. 6

Typografické kompozice na design obchodu pro dospělé TO, vypracovaný
v minulém semestru v rámci úkolu *Písmo a jeho užití*
fotografie vlastní

Svobodné noviny

Zdroj: Židovské muzeum v Praze http://collections.jewishmuseum.cz/index.php/Detail/Object/Show/object_id/136406

Strana z Pernesovy publikace *Svět Lidových novin 1893–1993*

fotografie vlastní

PERNES, Jiří a RUML, Jiří. *Svět Lidových novin 1893-1993: stoletá kapitola z dějin české žurnalistiky, kultury a politiky*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny ve spolupráci s NLN, 1993. 143 s.

ISBN 80-7106-056-9.

A tak, když to šéfredaktora už přestalo bavit, položil kresby na stůl Rudolfa Těsnohlídka, jenž - shodou okolností - nebyl právě přítomen.

Když se Těsnohlídek vrátil, kresby si sice se zájmem prohlédl, ale k tomu, aby je doplnil textem, se také neměl. Teď zase on využil okamžiku, kdy byl Heinrich mimo redakci, a Lolkovy listy mu - rovněž beze slova vysvětlení - vrátil na stůl.

Za několik dní se situace opakovala.

Heinrich vyšel ze svého pokoje a prošel redakci; pak zamířil přímo k Těsnohlídkovu stolu. Ten

jaké dobrodiní je slyšet vlastní věty. Opravoval jsem, jak se dalo, ale diktováním vznikaly chyby, jež nebyly pak už opraveny. Tak se místo sojky dostal do knihy na nepatřičném místě rorejs. Když vycházela v novinách, byl jsem jak u vidění. Lidé bláznili, dostával jsem hysterické dopisy a sprosté pohlednice, chvalo zpěvy atd. Když mi vyřizoval Veselý (Adolf Veselý, tehdy redaktor Lidových novin) první vzkaz Janáčkův, že to bude opera, domníval jsem se, že si ze mne dělá šoufky.

DRUHÉ VYDÁNÍ

LIDOVÉ NOVINY

ROČ. 46. ČÍS. 554

ČTVRTEK 3. LISTOPADU 1938 K POLEDNÍ

ZA 30 HALÉRŮ

ZTRÁCÍME KOŠICE A UŽHOROD

Z DALŠÍCH VĚTŠÍCH MĚST ZTRÁCÍME: NOVÉ ZÁMKY, LEVICE, LUČENEC,
RIMAVSKOU SOBOTU, JELŠAVU, MUKAČEVO

ČTK - Vídeň 2. listopadu

Podle rozhodčího výroku dnes vyhlášeného,

v u a dosahuje v blízkosti Rožňavy až těsně k německému sídelnímu území Dolní Spiše.

Nové záhlaví Lidových novin, zpracované malířem Bendou

tentokrát nechyběl a s obavami hleděl, jaký úkol mu šéf přidělí.

„Móric, k tomu musí bejt nějaky říkání!“ řekl mu přátelsky a podal kresby s výjev z liščího života.

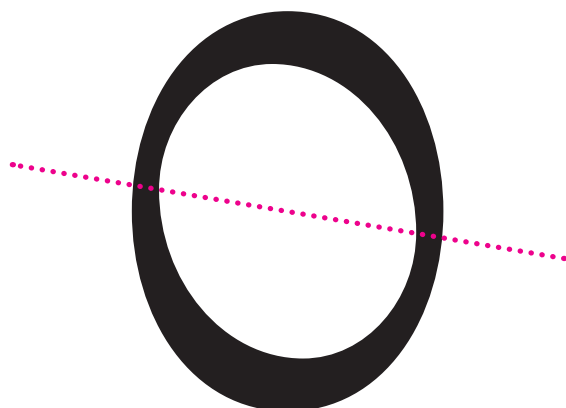
Heinrichovo „musí bejt“ znamenalo prý oslabený příkaz, proti kterému se dalo ledacos namít-

Zhruba ve stejné době se Heinrich rozhodl, že každý den bude v Lidových novinách kresba s vtipem. „Nebyl to malý program. Nebylo novinářských kreslířů, protože si je noviny nevychovaly. Bylo třeba je shánět a přemlouvat, bylo nutno objíždět malíře a vysvětlovat jim, co se od nich žádá. Redaktor, jemuž byl uložen tento úkol, z něhož

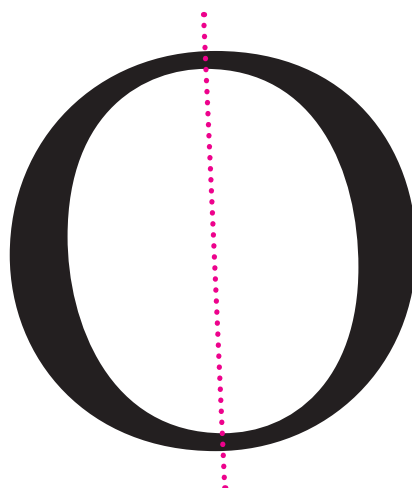
Příloha č. 11

Osa stínování litery O ve srovnání s jinými písmy
obrázek vlastní

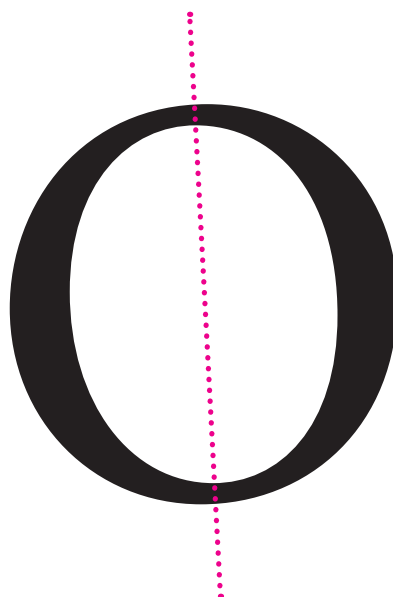
LIDNO

GARAMOND

MINION PRO

Příloha č. 12

Skici

obrázek vlastní

Příloha č. 13

Vývoj písma
obrázek vlastní

16. DUBNA

CAGORIQUEH

1. DUBNA

CAGORIQUEH

CAGORIQUEH

16. DUBNA

BIKIZIPOLIS

1. DUBNA

BIKIZIPOLIS

BIKIZIPOLIS

Příloha č. 14

Srovnání liter z předlohy s literami B, R, D, a P
obrázek vlastní

LIDOVÉ NOVINY

PRB

Příloha č. 15

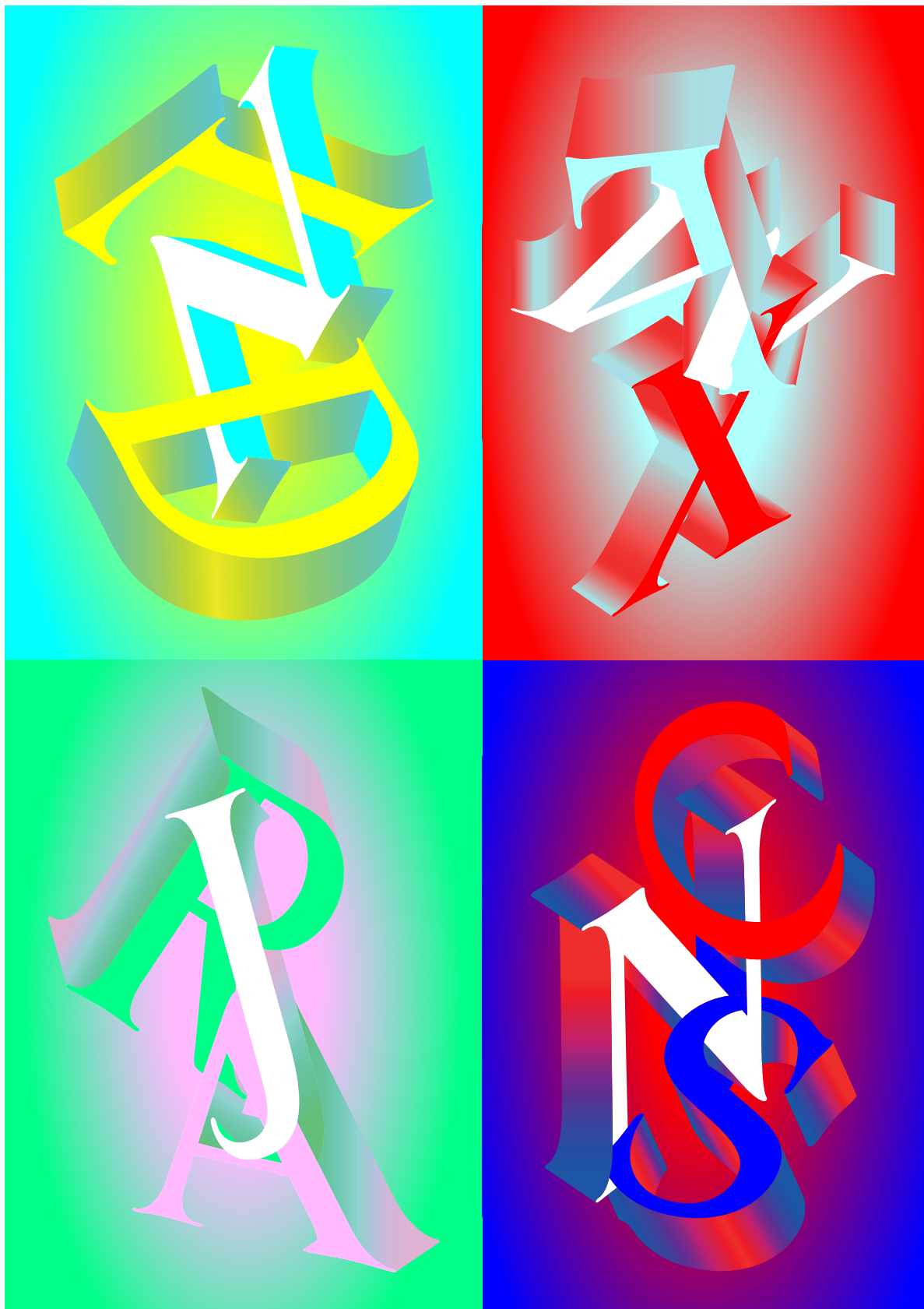
Doposud nakreslené znaky
obrázek vlastní

A	B	C	D	E
F	G	H	I	J
K	L	M	N	O
P	Q	R	S	T
U	V	W	X	Y
Z	Á	É	É	Ě
Í	Ó	Ú	Ů	Ý
Š	Č	Ř	Ž	?!

<i>A</i>	<i>B</i>	<i>C</i>	<i>D</i>	<i>E</i>
<i>F</i>	<i>G</i>	<i>H</i>	<i>I</i>	<i>J</i>
<i>K</i>	<i>L</i>	<i>M</i>	<i>N</i>	<i>O</i>
<i>P</i>	<i>Q</i>	<i>R</i>	<i>S</i>	<i>T</i>
<i>U</i>	<i>V</i>	<i>W</i>	<i>X</i>	<i>Y</i>
<i>Z</i>	<i>Á</i>	<i>É</i>	<i>É</i>	<i>Ě</i>
<i>Í</i>	<i>Ó</i>	<i>Ú</i>	<i>Ů</i>	<i>Ý</i>
<i>Š</i>	<i>Č</i>	<i>Ř</i>	<i>Ž</i>	<i>?!</i>

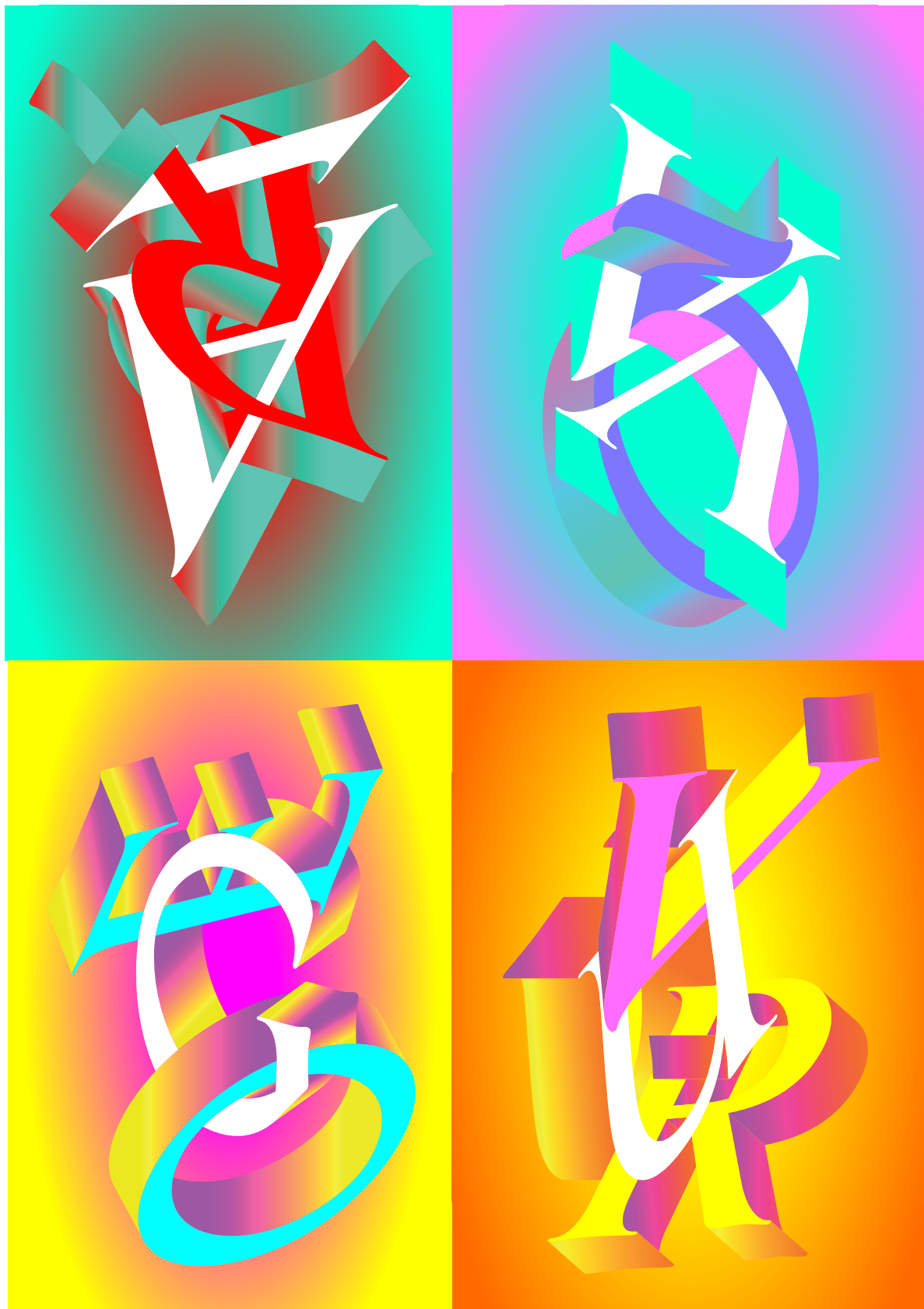
Příloha č. 16

Typografické kompozice I.
obrázek vlastní

Příloha č. 17

Typografické kompozice II.
obrázek vlastní

Příloha č. 18

Konceptuální básnická sbírka
obrázek vlastní

Příloha č. 19

Specimanová brožura, náhled dvojstránek
obrázek vlastní

REGULAR
210 points

PÁSOVEC

REGULAR
210 points

*BRODKLETBAERBY
LÁSKA OHEŇ DATA
IOÉTERVEGANQUI
ULIČNICE MODŘÍN*

LIDNO
LIDNO
LIDNO

IS
CHMAN
DNO
PEACE
MASTER
DIPLOMA
ZOUFOUS
ANASTASIA
VUBLESKA
ATP © 2018
BODY TEXT
MINION & DIN

Příloha č. 20

Bendova diakritika, plochým perem psané O

BENDA, Jaroslav. *Písmo a nápis: výklad a ukázky účelné práce písmové*. [Berlín: Heintze & Blanckertz, 1937]. [14] s.

DOČEKALOVÁ, Petra. *Benda a písmo: 1900-1969*. Druhé revidované vydání. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2017. 111 stran. ISBN 978-80-87989-43-2.

fotografie vlastní

